

Natuurtoets

“Vervangende nieuwbouw en renovatie Kraaipanschool”

Transvaalbuurt
Amsterdam

Aanvullend onderzoek

Inventarisatie vleermuizen
Gierzwaluw & Huismus
Beoordeling t.a.v. natuurwetgeving

A.H. Swaan
C. Venhuis

Veldonderzoek: C. Venhuis

AFO Advisering & Flora - faunaOnderzoek
Rapport 01/238

Egmond-Binnen, december 2010

Inhoudsopgave:

1 INLEIDING	5
2 AANPAK	6
3 INVENTARISATIE VLEERMUIZEN	7
3.1 METHODEN	7
3.2 RESULTATEN	8
3.3 CONCLUSIE VLEERMUISINVENTARISATIE	11
4 GIERZWALUW EN HUISMUS	12
5 EFFECTBEOORDELING	14
5.1 VLEERMUIZEN	14
5.2 GIERZWALUW EN HUISMUS	14
6 CONSEQUENTIES T.A.V. DE FLORA- EN FAUNAWET	15
6.1 VLEERMUIZEN	15
6.2 GIERZWALUW EN HUISMUS	16
7 VOORWAARDEN EN AANBEVELINGEN	17
BIJLAGE 1: FOLDER VLEERMUIZEN EN SLOOP GEBOUWEN	18

Samenvatting

- Het voorliggende rapport betreft een aanvullend onderzoek naar aanleiding van een door AFO uitgevoerde quick-scan Natuurtoets (Natuurtoets "Vervangende nieuwbouw en renovatie Kraaipanschool, 2009) te Amsterdam. Het plangebied ligt aan de Hofmeyrstraat/Transvaalkade in de Transvaalbuurt te Amsterdam. Op de planlocatie staan meerdere woningen, een school en een aantal bomen. De woningen worden gesloopt, de Kraaipanschool wordt gerenoveerd en de vegetatie wordt verwijderd.
- Tijdens de eerder uitgevoerde quick-scan Natuurtoets kwam naar voren dat door de voorgenomen ingrepen mogelijk negatieve effecten op beschermde vaste vleermuisverblijfplaatsen en jaarrond beschermde nestlocaties van Gierzwaluw en Huismus zouden kunnen optreden, met als mogelijk gevolg overtreding van de Flora- en faunawet.
- Dit aanvullende onderzoek richt zich op het vaststellen van vaste vleermuisverblijfplaatsen, de aanwezigheid van Huismus en Gierzwaluw en de consequenties die dit heeft voor de Flora- en faunawet.

Vleermuizen

Foerageergebied

- Op de planlocatie komen naar constatering twee beschermde vleermuissoorten voor: Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. In ieder geval de Gewone dwergvleermuis gebruikt de planlocatie als foerageergebied.

Vaste verblijfplaatsen

- Er werden binnen de planlocatie geen kraamkolonies noch winterverblijven waargenomen. Wel werden in de woonhuizen twee zomerverblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis waargenomen, en werd de binnentuin door één Gewone dwergvleermuis als paarterritorium gebruikt.

Gierzwaluw en Huismus

- Het verspreidingspatroon van Huismus en Gierzwaluw geeft aan dat beide soorten in deze regio broeden. Het dak van de Kraaipanschool is bedekt met pannen. Op basis van deze gegevens kan niet worden uitgesloten dat één of beide soorten hier zal broeden. Ruimten onder de dakpannen, zeker als deze beschadigd zijn, zouden als nestlocatie gebruikt kunnen worden.

Consequenties Flora- en faunawet

Vleermuizen - Foerageergebied

- De planlocatie vormt slechts een klein deel van het totale foerageergebied van de waargenomen vleermuizen. Er treedt mogelijk een (tijdelijke) vermindering op van het oppervlakte foerageergebied. Een ontheffingsaanvraag in het kader van de Flora- en fauna wet is niet aan de orde, mede gelet op de aanwezigheid van vergelijkbaar geschikt foerageergebied in de directe omgeving

Vleermuizen – Vaste verblijfplaatsen

- Door de voorgenomen ontwikkeling verdwijnen drie vaste beschermde verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis: twee zomerverblijfplaatsen en één paarterritorium. Om de nieuwbouw te realiseren moet in ieder geval voorkomen worden dat vleermuizen gedood of beschadigd raken door de voorgenomen sloop. Het verwijderen van door vleermuizen gebruikte verblijfplaatsen dient te gebeuren binnen hiervoor geschikte perioden en volgens een aangepaste werkwijze. De meest geschikte periode in dit geval is half oktober – november of maart – half april. Een geschikt geachte werkwijze wordt beschreven in bijgevoegde folder.
- Het wordt sterk aanbevolen in de nieuwbouw ruimten op te nemen die geschikt zijn voor vleermuizen. Dit kan zijn door op enkele locaties de spouwmuur toegankelijk te maken of door speciale ruimten voor vleermuizen op te nemen in de nieuwbouw. Geadviseerd wordt hierover in contact te treden met een ter zake deskundige (bijvoorbeeld een AFO- medewerker). Indien

niet kan worden voldaan aan deze maatregelen dan wordt een aanvraag ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk geacht. Ook bij het verkrijgen van een ontheffing kunnen eisen gesteld worden aan inrichting en werkwijze. Een aanvraag ontheffing kent een doorlooptijd van enkele maanden dus dient indien deze weg bewandeld wordt voortijdig in gang te worden gezet.

Gierzwaluw en Huismus

- De te vervangen slechte dakpannen kunnen door Gierzwaluw en Huismus gebruikt worden om toegang te verkrijgen tot ruimten (nestlocaties) onder de pannen. Indien nestlocaties van Gierzwaluw en/of Huismus zich onder dakpannen van de Kraaipanschool bevinden, worden deze nestlocaties door de renovatie mogelijk ontoegankelijk, waardoor de planlocatie zijn functionaliteit voor beide soorten als zodanig zou verliezen en de Ff-wet wordt overtreden. Om deze wet niet te overtreden zal de functionaliteit van de planlocatie voor nestlocaties van (één van) beide soorten behouden moeten blijven. Dit kan gerealiseerd worden door de te vervangen pannen (deels) te voorzien door speciaal te verkrijgen pannen met invliegopeningen. In ieder geval dient deze vervanging plaats te vinden buiten de broedtijd van beide soorten.
- Indien het aanbrengen van speciale pannen onmogelijk of niet gewenst is, zou alsnog tijdig tijdens het broedseizoen kunnen worden vastgesteld of deze soorten daadwerkelijk aanwezig zijn. Maar, als één of beide soorten worden aangetroffen, dan dienen alsnog deze locaties óf te worden vermeden óf dienen toch speciale dakpannen te worden aangebracht.

Overige broedvogels

- Tijdens de in 2009 uitgevoerde quick-scan Natuurtoets werd reeds aangegeven dat ook andere vogelsoorten (waarvan nesten alleen tijdens de broedperiode beschermd zijn) op de planlocatie kunnen broeden. Zodoende werd geadviseerd in ieder geval de bomen en struiken buiten de vogelbroedtijd respectievelijk te verwijderen en te slopen, om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. De vogelbroedtijd ligt globaal tussen half maart en half juli, maar kan zeker voor sommige stadsvogels enige weken buiten deze periode liggen.
- Een ontheffing Flora- en faunawet voor het verstoren van broedende vogels of het verwijderen van nestlocaties van vogels die een jaarrond bescherming kennen (o.a. Huismus en Gierzwaluw) kan voor dit project niet worden verkregen. Om overtreding van deze wet te voorkomen dienen bovengenoemde maatregelen dus strikt te worden opgevolgd.
- Mits aan bovengenoemde eisen, (voorzorgs-)maatregelen en/of procedure ten aanzien van vleermuizen en broedvogels kan worden voldaan, dan bestaat er vanuit de Natuurwetgeving geen belemmeringen voor de procedure in het kader van de Wro (projectbesluit dan wel de oude artikel 19 procedure) en de Wabo.

1 Inleiding

Dit onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van een in 2009 door AFO uitgevoerde quickscan Natuurtoets (Natuurtoets "vervangende nieuwbouw en renovatie Kraaipanschool, 2009). Hierin werd gesignaleerd dat aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid en het gebruik van de locatie door vleermuizen noodzakelijk was. Bovendien diende duidelijk te worden of op de planlocatie nestlocaties van Gierzwaluw en/of Huismus aanwezig kunnen zijn.

Het plangebied ligt aan de Hofmeyrstraat/Transvaalkade in de Transvaalbuurt te Amsterdam. Op de planlocatie staan huizenblokken met meerder woonlagen en een school. Vegetatie, waaronder bomen, is aanwezig in (binnen)tuinen. Voor de nieuwe ontwikkeling dienen de woonblokken te worden gesloopt en de Kraaipanschool wordt gerenoveerd. De aanwezige vegetatie wordt hierbij verwijderd.

De opdracht voor het uitvoeren van het onderzoek werd half juli verleend. Een onderzoek naar paarlocaties en zomer- en winterverblijfplaatsen van vleermuizen kon binnen de daarvoor vastgestelde onderzoeksperiode uitgevoerd worden. Ook onderzoek naar kraamkolonies valt volgens het zogenaamde "protocol voor vleermuisinventarisaties" binnen de hiervoor vastgestelde periode, maar wel aan de buitengrens. Bovendien was de tijdsperiode tussen beide onderzoeken die voor dit onderdeel noodzakelijk zijn krap.

Door veldwaarnemingen kon niet meer onomstotelijk vastgesteld worden of Gierzwaluw en/of Huismus nestlocaties op het dak van de Kraaipanschool hebben. De jongen van beide soorten zouden reeds kunnen zijn uitgevlogen bij veldonderzoek. Zodoende werd beoordeeld of de wijze van renoveren een negatief effect zou kunnen hebben op eventueel aanwezige nestlocaties van beide soorten.

Woningcorporatie Ymere heeft AFO Advisering & Onderzoek verzocht dit onderzoek uit te voeren.

Doel van dit onderzoek is een waardering te verkrijgen van de aanwezige vleermuissoorten en een beoordeling te geven van de invloed van het project op deze soorten. Bovendien wordt het effect dat de renovatie van het dak van de Kraaipanschool op nestlocaties van Gierzwaluw en Huismus kan hebben beoordeeld. Uiteindelijk dienen de bevindingen geplaatst te worden in het licht van de van toepassing zijnde natuurwetgeving. Op basis van deze gegevens kan worden vastgesteld of de ruimtelijke inrichting mogelijk in strijd is met de natuurwetgeving. Duidelijk dient te worden of voor de geplande inrichting een ontheffing Flora- en faunawet moet worden aangevraagd, en of eventueel mitigerende en compenserende maatregelen noodzakelijk zijn. De voorliggende rapportage geeft de resultaten van dit onderzoek.

2 Aanpak

De indeling van de rapportage en de gevolgde werkwijze is als volgt:

1. uitvoering en resultaten veld- en literatuuronderzoek
2. effectbeoordeling: welke effecten heeft de geplande ingreep op eventueel aanwezige vaste vleermuisverblijfplaatsen en eventuele nestlocaties van Gierzwaluw en Huismus
3. consequenties effecten in relatie tot de Natuurwetgeving

3 Inventarisatie vleermuizen

3.1 Methoden

Het uitgangspunt vormde de door vele instanties (o.a. Netwerk Groene Bureaus, Zoogdier Vereniging VZZ, GAN, en Raad van State) geaccordeerde inventarisatiemethode. Zoals in de inleiding werd vermeld kon deze methode door de late start van het onderzoek niet strikt meer worden toegepast.

Er heeft een zogeheten jaarrond vleermuisonderzoek plaatsgevonden, dat gericht was op het constateren van eventueel aanwezige vaste verblijfplaatsen. Er werd in 2010 in drie verschillende maanden onderzoek uitgevoerd: juli, augustus en september.

Onderzoeksinspanning

Kraamkolonies en zomerverblijfplaatsen

Er werden op zowel 21 juli als op 29 juli 2010 in de ochtend onderzoeken verricht naar de aanwezigheid van vleermuizen. Het onderzoek werd beide keren uitgevoerd vanaf 2,5 uur voor zonsopgang tot 0,30 uur voor zonsopgang. Rondom de bebouwing werd naar solitair inzwermdende dieren gespeurd (zomerverblijfplaatsen) en werd gekeken of vleermuizen in grotere aantallen tezamen de bebouwing gebruiken (kraamkolonie). Er werd zowel visueel (o.a. met behulp van een zaklamp) als met een bat-detector gespeurd naar inzwermdende vleermuizen.

Paarlocaties en winterverblijfplaatsen

Er werd in de avond/nacht van 27 op 28 augustus en in de avond/nacht van 21 op 22 september onderzoek verricht naar de aanwezigheid van vleermuizen. Het eerste onderzoek vond plaats tussen 23:00 en 01:00, het tweede bezoek tussen 22:00 en 01:00. Tijdens het eerste bezoek werd rondom de bebouwing naar inzwermdende dieren gespeurd, de zogenaamde middernachtzwerms en vleermuisinvasies (winterverblijfplaatsen), en werd geluisterd naar baltsende mannetjes (paarlocaties). Tijdens het tweede bezoek werd uitsluitend naar baltsende mannetjes geluisterd en werd naast de planlocatie, ook de omliggende omgeving bezocht om ook hier een indruk te krijgen naar de aanwezigheid van paarlocaties. Er werd beide keren gebruik gemaakt van een zaklamp en bat-detector.

Onderzoeksmateriaal

Bij de onderzoeken werd gebruikt gemaakt van een zogeheten time-expansion detector, een recorder en een zaklamp. Voor geluidsanalyse werd gebruik gemaakt van een software programma voor het produceren van spectrogrammen.

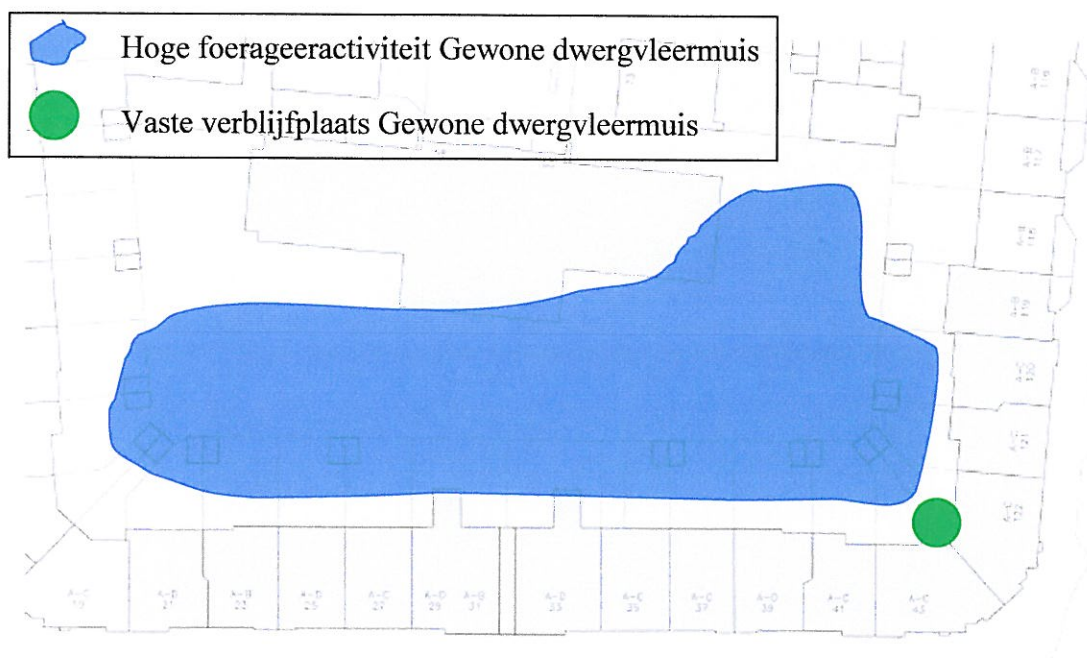
3.2 Resultaten

Ochtendbezoek 21 juli 2010

Weersomstandigheden: droog en licht bewolkt tot helder; Temperatuur: circa 18 graden; Wind: zwak (windkracht 2 – 3).

Tijdens dit ochtendbezoek werd aan de westzijde van de planlocatie, langs de Hoffmeyerstraat, éénmaal kortstondig een Gewone dwergvleermuis voorbij vliegend waargenomen. De overige waarnemingen van vleermuizen werden tussen de school en de daarvan ten westen liggende bebouwing gedaan waar voortdurend meerdere, vaak drie of vier, gewone dwergvleermuizen foeragerend werden waargenomen boven en rondom de bomen. Verder werd aan de zuidoostzijde van de school twee maal kortstondig een overvliegende Laatvlieger gehoord. Circa een half uur voor zonsopgang werd vanaf het schoolplein een Gewone dwergvleermuis waargenomen die rond de zuidoostzijde, dicht tegen de woningen aan, circa 2 minuten rondcirkelde en plots verdween. Vanwege beperkt zicht door de aanwezige bomen kon visueel niet onomstotelijk vastgesteld worden of dit dier daadwerkelijk in de bebouwing verdween maar dat wordt wel verondersteld. Kraamkolonies werden niet aangetroffen.

De planlocatie werd als foerageergebied gebruikt door circa vier dieren en er werd, naar alle waarschijnlijkheid, één vaste zomerverblijfplaats van een Gewone dwergvleermuis in de te slopen bebouwing waargenomen.

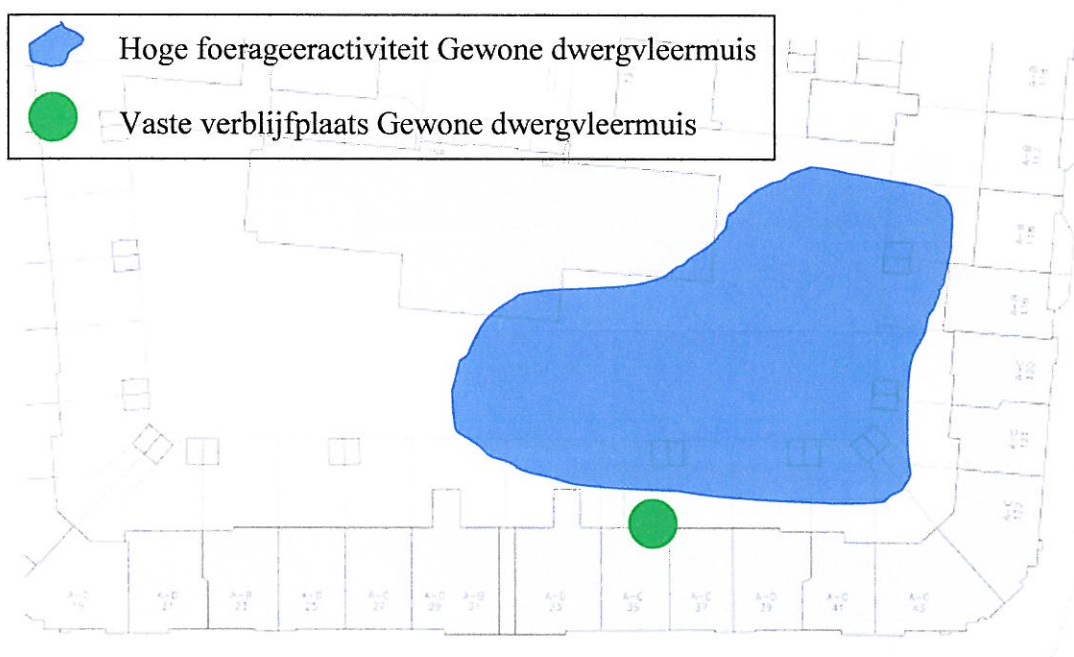
Figuur 1. Waargenomen hoge foerageeractiviteit en waarschijnlijke vaste zomerverblijfplaats van een Gewone dwergvleermuis op de planlocatie tijdens het ochtendbezoek van 21 juli 2010.

Ochtendbezoek 29 juli 2010

Weersomstandigheden: zwaar bewolkt, grotendeels droog, drie kwartier voor zonsopgang af en toe lichte motregen; Temperatuur: circa 15 graden; Wind: zwak (windkracht 0 – 3).

Tijdens dit ochtendbezoek werd aan de zuidzijde van de planlocatie, langs de Transvaalkade, meerdere malen een foeragerende Gewone dwergvleermuis waargenomen. Ook bij dit bezoek werden de overige waarnemingen van vleermuizen gedaan rondom de westzijde van de Kraaipanschool. En ook nu foerageerden er bijna continue 2 tot 3 gewone dwergvleermuizen boven en rondom de op het schoolplein en tuinen staande bomen. Circa 25 minuten voor zonsopgang werd vanaf het schoolplein een Gewone dwergvleermuis waargenomen die rond de westzijde, dicht tegen de woningen aan, kortstondig rondcirkelde en ineens verdween. Ook hier kon, vanwege beperkt zicht door bomen, visueel niet worden waargenomen of deze vleermuis daadwerkelijk in de bebouwing verdween maar dat werd wel aangenomen. Kraamkolonies werden niet aangetroffen.

De planlocatie werd als foerageergebied gebruikt door circa drie dieren en er werd, naar alle waarschijnlijkheid, één vaste zomerverblijfplaats van een Gewone dwergvleermuis in de te slopen bebouwing waargenomen.

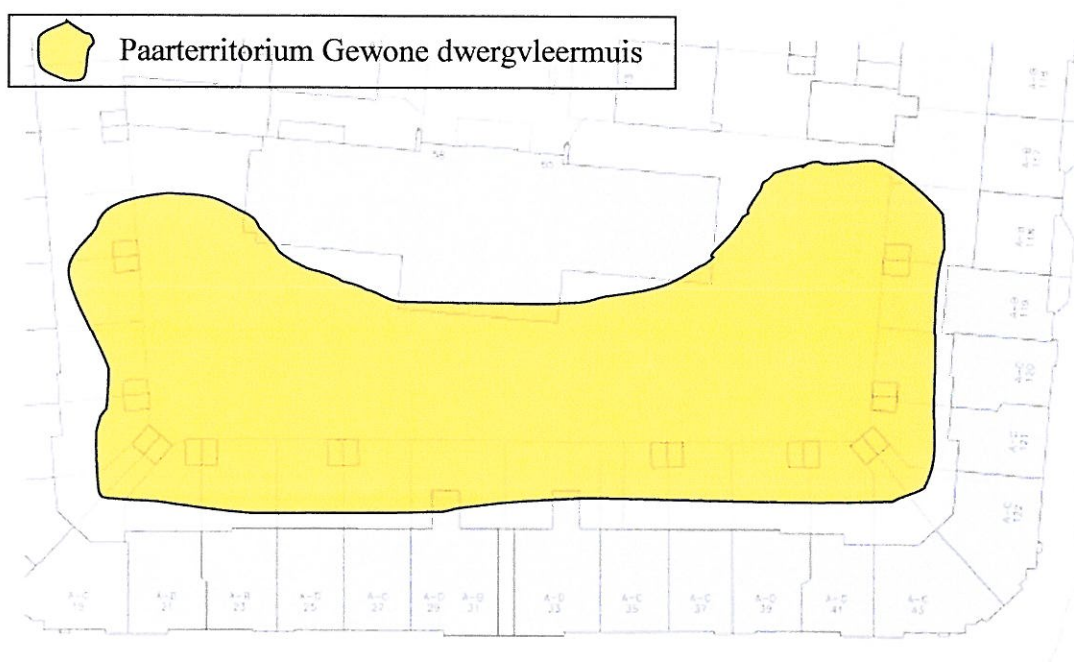
Figuur 2. Waargenomen hoge foerageeractiviteit en waarschijnlijke vaste zomerverblijfplaats van een Gewone dwergvleermuis op de planlocatie tijdens het ochtendbezoek van 29 juli 2010.

Avond/nachtbezoek 27/28 augustus 2010

Weersomstandigheden: droog en afwisselend bewolkt; Wind: zwak (windkracht 1-2); Temperatuur: circa 15 °C.

Tijdens dit ochtendbezoek werd aan de zuidzijde van de planlocatie, langs de Transvaalkade, twee maal een foeragerende Gewone dwergvleermuis gehoord. Tussen de school en de bebouwing werd enkele malen een foeragerende Gewone dwergvleermuis waargenomen maar de intensiviteit was vele malen lager dan tijdens de eerdere twee bezoeken. Er werd tussen de school en de bebouwing wel geregeld één mannetje van de Gewone dwergvleermuis gehoord die al vliegend aan het baltsen was (lokroep: paarterritorium). Het dier benutte in ieder geval het gehele terrein tussen de school en bebouwing. Er werden geen waarnemingen gedaan van zogenaamde middernachtzwermende dieren (invasies), winterverblijfplaatsen werden derhalve niet aangetroffen.

De planlocatie werd weinig intensief als foerageergebied gebruikt, winterverblijfplaatsen werden niet aangetroffen. Er werd één paarterritorium van de Gewone dwergvleermuis aangetroffen.

Figuur 3. Waargenomen paarterritorium (geel, begrenzing geschat) van de Gewone dwergvleermuis op de planlocatie tijdens het avond/nachtbezoek van 27 op 28 augustus 2010.

Avond/nachtbezoek 21/22 september 2010

Weersomstandigheden: helder en droog; Wind: zwak (windkracht 1-2); Temperatuur: circa 12°C.

Tijdens dit avondbezoek werd langs de Transvaalkade enkele malen een foeragerende Gewone dwergvleermuis gehoord. Langs de zuidwestzijde van de planlocatie (Hoffmeyrstraat) werden geen vleermuizen gehoord. In de binnenplaats, de open ruimte tussen de Kraaipanschool en de daarvan ten westen liggende bebouwing, werd een baltsende Gewone dwergvleermuis gehoord, maar deze was minder frequent aanwezig dan tijdens het vorige bezoek. Een enkele maal foerageerde hier een Gewone dwergvleermuis. In de omliggende omgeving werden ten minste vijf paarterritoria van de Gewone dwergvleermuis aangetroffen. Deze bevonden zich ten noorden en ten oosten van de planlocatie: binnen het Afrikanerplein, nabij de Reitzstraat, nabij de Albert Luthullstraat, langs de Kraaipanstraat (oostelijke deel) en in de omgeving van de De la Reijstraat.

De planlocatie werd zeer beperkt als foerageergebied gebruikt. Er werd één baltsend mannetje van de Gewone dwergvleermuis op de planlocatie aangetroffen (paarterritorium). In de omgeving waren ten minste vijf paarterritoria van dezelfde soort aanwezig.

3.3 Conclusie vleermuisinventarisatie

De planlocatie maakt deel uit van vaste verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis: zeer waarschijnlijk twee zomerverblijfplaatsen en één paarterritorium. Voornamelijk de binnenplaats werd in de vroege zomer intensief als foerageergebied gebruikt. In de ruimere omgeving van de planlocatie werden ten minste vijf paarterritoria van de Gewone dwergvleermuis geconstateerd.

4 Gierzwaluw en Huismus

Aard en relevantie van de ingreep

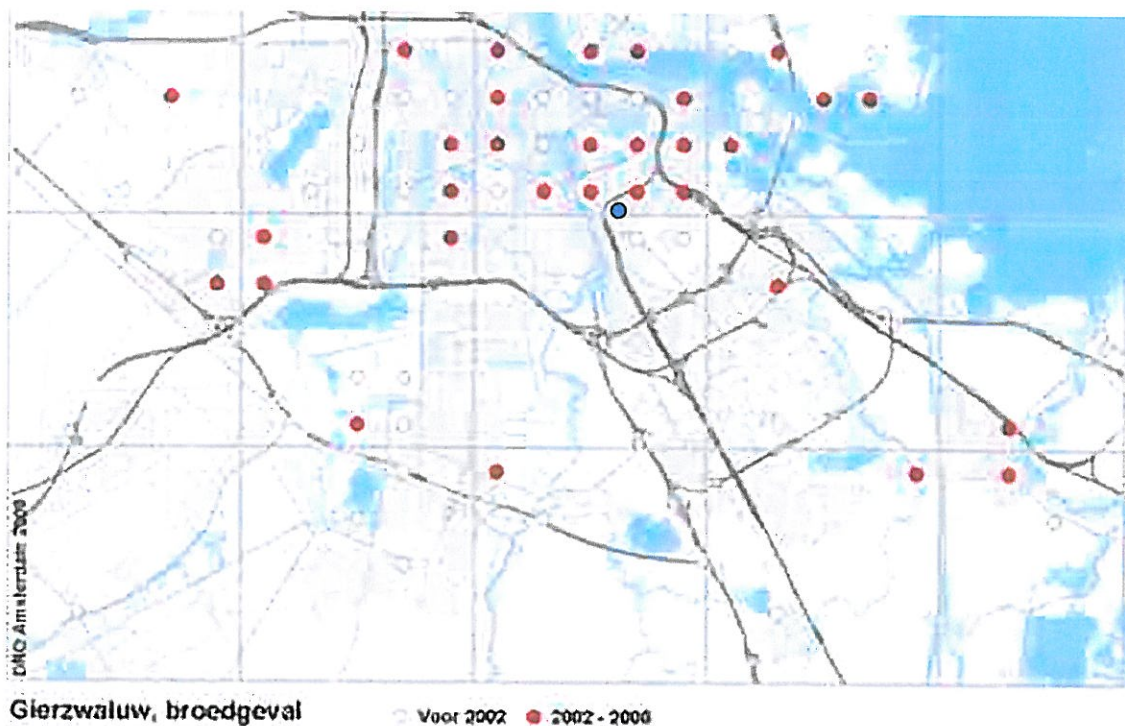
Uitsluitend het dak van de Kraaipanschool is met dakpannen bedekt. Tijdens de renovatie van het gebouw worden de slechte dakpannen vervangen.

Beoordeling situatie planlocatie

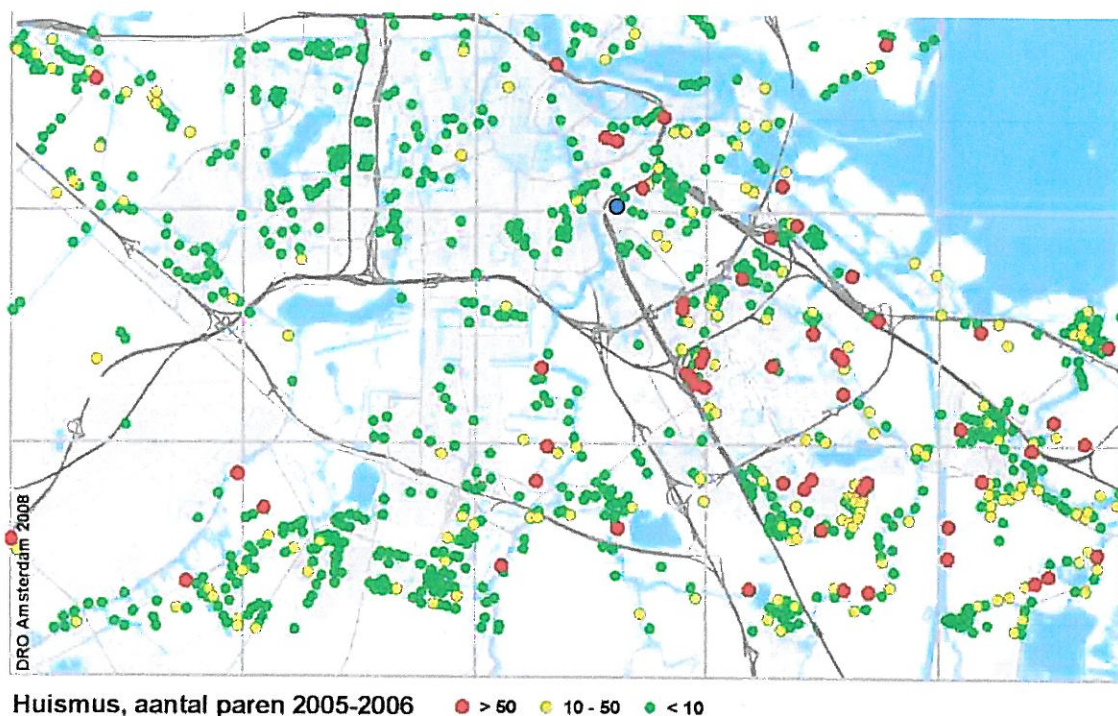
Het dak van de Kraaipanschool is in zijn geheel afgedekt met pannen. Daar waar deze dakpannen kapot en/of verschoven zijn (of de onderste rij pannen) zijn openingen aanwezig die toegang geven tot ruimten onder de dakpannen: ruimten die door Gierzwaluw en/of Huismus gebruikt zouden kunnen worden als nestlocatie.

Verspreidingsgegevens

Binnen het kilometerhok waarbinnen de planlocatie ligt zijn in ieder geval nestlocaties van Gierzwaluw waargenomen (Figuur 4), en ook zijn er nabij de planlocatie nestlocaties van Huismus aangetroffen (Figuur 5). Het onderzoek naar nestlocaties van Huismus binnen Amsterdam geeft echter nog geen dekkend beeld van alle nestlocaties van deze soort (www.dro.amsterdam.nl). Zodoende bestaat de mogelijkheid dat ook huismussen op de planlocatie broeden.

Figuur 4. Broedgevallen Gierzwaluw binnen kilometerhokken te Amsterdam (bron: www.dro.amsterdam.nl). Blauwe stip globale ligging planlocatie.

Figuur 5. Broedlocaties *Huisemus* te Amsterdam (bron: www.dro.amsterdam.nl). Blauwe stip globale ligging planlocatie.

5 Effectbeoordeling

5.1 Vleermuizen

Foerageergebied

De planlocatie is onderdeel van het foerageergebied van de Gewone dwergvleermuis. De bebouwing ten westen van de Kraaipanschool wordt gesloopt en hier komt nieuwe bebouwing voor in de plaats. De school zelf blijft gehandhaafd maar wordt wel gerenoveerd. De bomen en tuindelen ten westen van de Kraaipanschool zullen deels verdwijnen, waardoor foerageergebied gedeeltelijk tijdelijk zal verdwijnen. Echter de planlocatie vormt voor individuen van de waargenomen vleermuizen slechts een klein onderdeel van het totale foerageergebied. Vergelijkbaar biotoop is voor deze soorten rond de planlocatie aanwezig, onder andere binnentuinen en door bomen omzoomde pleinen, in die zin is de planlocatie niet uniek.

Vaste verblijfplaatsen

Op basis van dit onderzoek verdwijnen er zeer waarschijnlijk twee vaste zomerverblijfplaatsen (gebouw) en mogelijk één paarterritorium van de Gewone dwergvleermuis tijdens de ingreep. De bomen zijn geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen.

5.2 Gierzwaluw en Huismus

Er kon geen onderzoek meer verricht worden dat volledig uitsluitel geeft of Gierzwaluw en Huismus daadwerkelijk het dak van de Kraaipanschool als broedgelegenheid gebruiken, hiervoor was het broedseizoen bij het uitvoeren van de opdracht al te ver gevorderd.

De verspreiding van Huismus en Gierzwaluw en het type dak van de Kraaipanschool maakt duidelijk dat niet kan worden uitgesloten dat deze soorten op de planlocatie als broedvogel aanwezig zijn. Waar slechte dakpannen op het dak van de Kraaipanschool aanwezig zijn, zou de daaronder liggende ruimte mogelijk door Gierzwaluw en Huismus gebruikt kunnen worden als nestlocatie. Beoordeeld kan wel worden of de renovatie, indien de soorten aanwezig zouden zijn, negatieve effecten zou kunnen hebben op broedgelegenheden.

Dakpannen die in slechte staat verkeren, zullen worden vervangen. Het zullen veelal deze (kapotte) exemplaren zijn die aan vogels meer ruimte geven om nestgelegenheid te creëren onder de pannen. Wanneer deze pannen worden vervangen door nieuwe, dan is de kans groot dat nestlocaties, indien aanwezig, ontoegankelijk worden.

Conclusie

Het is niet uit te sluiten dat één of beide soorten nadelige gevolgen zal ondervinden van de renovatie van het gebouw (vervangen van slechte dakpannen).

6 Consequenties t.a.v. de Flora- en faunawet

6.1 Vleermuizen

Foerageergebied

De planlocatie vormt geen essentieel deel van het foerageergebied van de genoemde soorten. Tijdens de ingreep, en enige tijd daarna, zal het foerageergebied op de planlocatie wat minder geschikt zijn, maar individuen kunnen tijdelijk naar aangrenzend gebied uitwijken (binnentuinen en met bomen omgeven pleinen). De functionaliteit als foerageergebied wordt enigszins beperkt, maar blijft wel aanwezig op de planlocatie en in de direct aangrenzende omgeving. Het negatieve effect is niet van dien aard dat een aanvraag ontheffing in dit kader niet aan de orde is.

Vaste verblijfplaatsen

Door de voorgenomen sloop van de bebouwing verdwijnen voor vleermuizen (Ff-wet tabel 3: Soorten Bijlage IV, HR) waarschijnlijk drie beschermde vaste verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis: twee zomerverblijven en een paarteritorium. Belangrijke vraag met betrekking tot de eisen die de Flora- en faunawet stelt is, of ondanks het verdwijnen van zomerverblijf en paarteritorium de functionaliteit van de planlocatie behouden blijft. Als dit niet het geval is dient er een ontheffing te worden aangevraagd om overtreding van de wetgeving te voorkomen.

In ieder geval dient de bebouwing gesloopt te worden in een voor vleermuizen gunstige periode, in dit geval globaal van half oktober - half november of van maart – april, om directe schade aan vleermuizen te voorkomen. Het verwijderen van de vegetatie kan gelet op broedvogels en vleermuizen het beste tussen half oktober en eind februari plaatsvinden.

Verder kunnen vervangende verblijven worden gerealiseerd. Permanente verblijfplaatsen kunnen worden gerealiseerd door bij voorkeur aan de oostzijde van de nieuwbouw eveneens ruimten voor vleermuizen te creëren. Dit kan zijn door de spouwmuren toegankelijk te maken (geschikte stootvoegen > 1,5 cm) of indien dit niet mogelijk is (ontbreken spouw) enkele speciale vleermuisruimten op te nemen in het gebouw. Op deze wijze blijft in ieder geval de functionaliteit van de planlocatie voor zomerverblijven over een langere periode behouden, maar tevens wordt verwacht dat op deze wijze de planlocatie ook als paarteritorium geschikt blijft. Dwergvleermuizen beschikken veelal over een netwerk van verblijfplaatsen. In die zin hoeft het wegvallen van een verblijfplaats niet direct desastreus te zijn voor een individu. Uit het onderzoek in de directe omgeving is duidelijk geworden dat hier eveneens verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Dit is te af te leiden uit de aanwezigheid van paarlocaties van de Gewone dwergvleermuis in de directe omgeving van de planlocatie. Bovendien gaf ook het type bebouwing dat aangrenzend aanwezig is reeds aanleiding te veronderstellen dat dit het geval is.

Aanvraag ontheffing

Wanneer het bouwtechnisch niet mogelijk is vervangende vleermuisverblijven te creëren of aan te brengen, dan wordt geadviseerd in het kader van de Ff-wet een ontheffing aan te vragen. Aan de eis die hierbij gesteld wordt dat het project “een dwingende reden van openbaar belang” moet hebben, kan waarschijnlijk worden voldaan. Mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen (slopen van de bebouwing en het verwijderen van de vegetatie in gunstige perioden. Een aanvraag ontheffing in het kader van de Ff-wet zal

waarschijnlijk worden verleend. Maar let wel, ook bij een toegekende ontheffing kunnen er voorwaarden gesteld worden aan sloop en zelfs ten aanzien van vervangende verblijfsruimten.

6.2 Gierzwaluw en Huismus

Vanwege de voorgenomen renovatie van de Kraaipanschool (waarbij slechte dakpannen worden vervangen door nieuwe) worden eventueel aanwezige nestlocaties van Gierzwaluw en Huismus (Ff-wet tabel 2: Overige soorten) onder de dakpannen onbereikbaar. In dit geval zal de functionaliteit van de Kraaipanschool voor nestlocaties van beide soorten (indien aanwezig) niet behouden blijven: de Flora- en faunawet zal worden overtreden. Om overtreding te voorkomen dient de planlocatie zijn functionaliteit (toegankelijke nestlocaties) voor beide soorten te behouden. Dit kan gerealiseerd worden door de slechte pannen (c.q. enkele dakpannen) te vervangen door speciale gierzwaluw- en huismuspannen. Deze zijn voorzien van een invliegopening, zodat de eventueel aanwezige onderliggende nestlocaties toegankelijk blijven. Bovendien dienen de pannen te worden vervangen buiten de broedperiode van beide soorten. Het aanvragen van ontheffing is in dit geval niet mogelijk, de voorgestelde maatregelen zijn dus vrij dwingend.

Flora- en faunawet

Als aan bovengenoemde eisen, (voorzorgs-)maatregelen en/of procedure kan worden voldaan ten aanzien van vleermuizen, Gierzwaluw en Huismus, dan bestaan er vanuit de Natuurwetgeving geen belemmeringen voor de procedure in het kader van de Wro (projectbesluit dan wel de oude artikel 19 procedure) en de Wabo.

7 Voorwaarden en aanbevelingen

- De sloop dient goed te worden ingepland en geplaatst te worden in het licht van de beperkingen die er vanuit de Flora- en faunawet zijn en die hieronder samengevat worden aangegeven.

Vleermuizen

- Sloop van de gebouwen, althans het verwijderen van de delen waar vleermuizen een vaste verblijfplaats (kunnen) hebben, dient plaats te vinden in periode maart - april of half oktober - november. In de bijgevoegde folder is een werkwijze opgenomen voor slopen, waarbij ook binnen deze perioden de kans op beschadigen of doden van vleermuizen sterk kan worden verkleind.
- De nieuw te plaatsen gebouwen dienen te worden voorzien van voor vleermuizen geschikte ruimten. Dit kan simpelweg zijn door het toegankelijk maken van de spouw (enkele stootvoegen > 1,5 cm.), of door het opnemen van speciale ruimten voor vleermuizen). Overleg met een ter zake kundige op dit gebied (bijvoorbeeld een AFO- medewerker) wordt in dit geval geadviseerd.
- Indien niet kan worden voldaan aan de bovengenoemde eisen dan dient een ontheffing te worden aangevraagd in het kader van de Flora- en faunawet. Ook bij het verkrijgen van een ontheffing kunnen overigens eisen gesteld worden aan de sloop en de inrichting.

Vogels

- Geadviseerd wordt om uit voorzorg - het staat niet vast of Gierzwaluw en Huismus daadwerkelijk onder de dakpannen broeden - een deel van de slechte dakpannen van de Kraaipanschool door speciale pannen voor Gierzwaluw of Huismus te vervangen. Geadviseerd wordt hierover contact op te nemen met een ter zake kundige. Adressen voor informatie over Gierzwaluwen en pannen zijn o.a. www.Gierzwaluw.com & www.monier.nl. Er kan eveneens met AFO contact worden opgenomen voor verdere begeleiding.
- Het vervangen van dakpannen dient in ieder geval buiten de broedperiode van beide soorten plaats te vinden (broedtijd globaal eind maart – juli).
- In de eerdere quick-scan Natuurtoets werd aangegeven dat ook andere broedende vogels niet verstoord mogen worden. Om verstoring te voorkomen dient de op de planlocatie aanwezige vegetatie en mogelijk ook de bebouwing buiten de broedvogelperiode (globaal half maart - half juli) respectievelijk te worden verwijderd en gesloopt.

Bijlage 1: Folder vleermuizen en sloop gebouwen

Aanvullende maatregelen bij het slopen van gebouwen, ter voorkoming van schade aan vleermuizen

Let op!

De hier geadviseerde handelswijze bij de sloop geldt voor gebouwen die mogelijk geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen maar gesloopt dienen te worden. Ze zijn echter pas van toepassing nadat controle op aanwezigheid van vleermuizen door deskundigen heeft plaatsgevonden en voldaan is aan de wettelijke eisen (Flora- en faunawet).

Deze handelswijze vervangt dus geenszins een als eerste stap noodzakelijk onderzoek en de eventueel hierna geadviseerde maatregelen.

Het is bedoeld om eventuele "restschade" zoveel mogelijk te beperken. Reden voor het opstellen van een aanvullend sloopadvies is, dat er ook na onderzoek vrijwel nooit de volledige zekerheid bestaat dat er tijdens de sloop geen dieren aanwezig zijn. Zo kan met name de aanwezigheid van overwinterende vleermuizen moeilijk worden aangetoond.

Vleermuizen en ook hun vaste verblijfplaatsen zijn wettelijk beschermd, het is dan ook verboden deze te verontrusten of te verstoren, of dieren te beschadigen of te doden.

1 Aanpak "gefaseerd"

a. Verwijderen van dakpannen, boeidelen en goten (er kunnen dieren achter zitten!)

b. Gaten maken in spouwmuren zodat er sterke "tocht" ontstaat

hierna minimaal 1 nacht wachten

Indien onbewoonde vliering/zolder aanwezig is:

c. Dakbeschot verwijderen zodat vliering "open" staat

hierna minimaal 1 nacht wachten

d. Vliering/zolder verwijderen zodat de spouwmuur aan de bovenzijde "open" staat

hierna minimaal 1 nacht wachten

e. Afronden sloop

2 Gunstige periode sloop

Zijn er geen speciale adviezen gegeven na onderzoek, dan is de beste periode voor sloop het vroege voorjaar:

a. Half maart – april (temperaturen 's nachts niet onder ca. 5 graden).

b. Een tweede keus is de periode laat zomer t/m de herfst: eind juli - oktober.

Hiermee worden in ieder geval twee kwetsbare perioden voor vleermuizen ontzien namelijk: de overwintering en de tijd dat er jongen zijn.

Vleermuizen en gebouwen

Vleermuizen kunnen gebouwen gebruiken als verblijfplaats. Dit kan een kortstondig verblijf zijn van een enkel exemplaar, maar het kan ook een langdurig verblijf zijn van enkele tientallen dieren. Niet alle vleermuissoorten verblijven in gebouwen, holten in bomen worden ook gebruikt. Algemeen voorkomende bewoners van gebouwen zijn de Gewone dwergvleermuis en de Laatvlieger. Vleermuizen kunnen gebouwen gebruiken als winterverblijf. Ze kruipen dan bijvoorbeeld weg in de spouwmuur en zijn daar moeilijk op te sporen.

Vanaf eind oktober zoeken vleermuizen een plek om te overwinteren. Er treedt dan een winterslaap in, de lichaamstemperatuur daalt, en de dieren zijn niet in staat bij verstoring snel weg te vliegen.

Gebouwen worden door vleermuizen ook gebruikt om er te paren en om er jongen te krijgen. Dan verblijven soms enkele tientallen vrouwtjes bijeen in de periode voorjaar tot begin zomer. Als locatie voor een "kraamkolonie" worden eveneens ruimten in een spouwmuur gebruikt, maar bijvoorbeeld ook kleine ruimten achter een zogeheten boeideel nabij de dakgoot of bij een dakkapel. De meeste vleermuizen zijn erg klein, zeker als ze hun vleugels ineengevouwen hebben. De openingen waardoor ze een gebouw binnen komen kunnen dan ook eveneens zeer klein zijn (open spouwvoeg). Veelal zorgen vleermuizen in gebouwen voor geen enkele overlast.

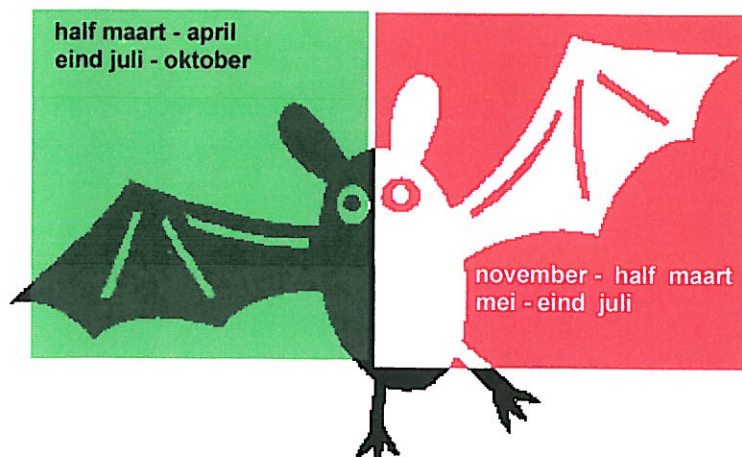
Vleermuis in nood?

Mocht onverhoopt toch een vleermuis tijdens de sloop ontdekt worden, op een plaats of in een toestand waarvan niet verwacht wordt dat het dier nog op eigen kracht een veilig heenkomen kan zoeken, neem dan contact op met een vleermuisdeskundige. Probeer het dier zelf niet aan te raken. Contact met vleermuizen (directe aanraking) kan gevaarlijk zijn in verband met de mogelijke overdracht van rabiës.

Opvang vleermuizen Noord-Holland:

Carina Oosterhuis, Rijksweg 17, 1871 PD Schoorl
tel.: 072-5898455 coosterhuis@hetnet.nl

Petra Vlaming, Rosmolen 111, 1703 NG Heerhugowaard
tel.: 06-16340740 voorpetra@hotmail.com

Opmerkingen of ideeën? Neem contact op met:

AFO Advisering & Onderzoek
Limmerweg 46
1935 AM Egmond-Binnen
www.afo-onderzoek.nl
telefoon: 072-5072426
e-mail: info@afo-onderzoek.nl